4 వివాహ బలి

ఏ మాట కా మాటయే చెప్పవలె; సూపర్నెంటు అంతకుముందు బేడీలు వేయింపకయే ఖైదీలచే తన వాకిట పని చేయించుకొనుచుండెడి వాడు. ఇటులుండగా ౧౩౪౮ వ నెంబరు ఖైదీ అందఱికంటె నమ్మకముగా పని చేయుచు తప్పించుకొని పాఱిపోయెను. ఎంత ప్రయత్నము చేసినను, వాని యానుపానులు దొరకలేదు. ఈ దుర్నయముచే ఖైదీ లందఱును మరల బేడీలు వేయించుకొని పనిచేయవలసిన వారయిరి.

౧౩౪౮ తప్పించుకొని పోయినందువలన సూపర్నెంటుకు మాట రాలేదా! యని శంక కలుగవచ్చును. సూపర్నెంటు చాల చతురుడు. దిక్కు లేని బిచ్చగాని నొకని తెచ్చి ౧౩౪౮గా చేసెను.

నాటినుండియు ఖైదీలకు వదులుగా గొలుసులు వేయబడుచుండెను. ఆ గొలుసులను కొంచె మటునిటు సర్దుకొనుచు నడుమ నడుమ మాటలు చెప్పుకొనుచు జీతనాతములు లేక సూపర్నెంటు వాకిట పనిపాటలు చేయు చున్న ఖైదీలు కొంద ఱొక్క పర్యాయ ములికిపడిరి. జైలు సూపర్నెంటు తన బంగళాలో డ్రాయింగు రూమునుండి రీడింగు రూములోనికి వెళ్ళెను. ఖైదీల కన్నులలో వైర్‌లెస్ టెలిగ్రాములు నడిచెను. ఖైదీలందఱును తమ తమ పనులలో మునిగిపోయిరి.

సూపర్నెంటు తన వ్రాత బల్లకడ నిలిచి దాని మీద నున్న ఉత్తర ముల నన్నిటిని దీసికొని పయిపేపరు మాత్రము చూచుచు ఒక్కొక్క

యుత్తరమునే బల్లమీద పడవేయుచుండెను. తుద కాయుత్తరముల నన్నిటిని కట్టగా కట్టి నేలకు విసరికొట్టెను. కోపము చెందినటులు ఆ కట్ట ప్రిదిలెను. ఉత్తరము లన్నియు చిందరవందరగా నేలపైఁబడెను.

సూపర్నెంటు వట్టి మాటల ప్రోగుకాడు; కార్యశూరుడు. పిదప నతడు నిస్సహాయములయి పడియున్న ఆ యుత్తరములపై తాండవమే చేసెనో, మఱి యేమి చేసెనో కాని ప్రతి ఉత్తరమును అతని కాలిజోడు క్రింది లాడముల చేపగుఱుతులను తలదాల్చెను.

అతని యీ పనివలన భూదేవి యేడుపువలె నొక శబ్దము బయలు దేఱెను. నేలమీది గచ్చు ముక్కలు ముక్కలై లేచెను. అతడు తన బలము నకు సంతసించి కాబోలు ఆ గచ్చు ముక్కలను చేతఁబుచ్చుకొని పరీ క్షించెను.

వాకిట పనిచేయుచున్న ఖైదీల మోములలో అతి కష్టముగా ఆపుకొన బడిన నగవు వారి దవడల నుబికించి, ముక్కులను వెడద చేయించి, నోరు మూయించెను. సూపర్నెంటు పద ధ్వని నియతతాళమానములతో ద్వారము కడకు వచ్చుచుండెను. ఖైదీలు కుక్కిన పేలవలె తమ తమ పనులలో నప్ర మత్తులయి యుండిరి.

సూపర్నెంటు వాకిటికి వచ్చి కుర్చీలో కూర్చుండి ఒకరొక్కరినే చూచెను. దొరగారి కందఱును సలాము చేసిరి. ఒకడు మాత్రము పసివోవు నని కాబోలు సలాము చేయలేదు. అతని నంబరు ౧౫౭ (157).

157 అని సూపర్నెంటు పిలిచెను. అతడు ఉలికిపడి చూచి దాపు నకు వచ్చెను. సూపర్నెంటు తన బూట్సులు చూచుకొనెను. బూట్సులుకూడ అతని కదలి కొంత చినిగెను. "ఈ బూట్సులు విప్పు" అని సూపర్నెం టనెను.

సలాము చేయనందులకు చెప్పుదెబ్బల వ్రాత వీని మోమున వ్రాసి యున్నదని వారంద అనుకొనిరి.

157 సూపర్నెంటు కడకు వెళ్ళి వంగి చూచి- "ఏలినవారి పాదాలు చెప్పులను కఱచినవి. ఇంకా వాట్ల కోపం చల్లాఱినట్లు లేదు; రక్తం కక్కుతున్నవి " అని నోటిమీద చేయి వేసికొనెను.

సూపర్నెంటు 157 బుజమును తట్టి "విప్పు" మనెను. 157 విప్పి మేజోళ్ళతో బూట్సులను తీసెను.

ఖైదీ లందఱును 157 ఒంటిమీద చెప్పుదెబ్బలను వినుటకు సంసిద్ధులయి యుండిరి.

చప్రాసీ యొకడు లోపలినుండి క్రొత్త మేజోళ్ళను, క్రొత్త బూట్సులను తెచ్చి నిలిచెను. సూపర్నెంటు 157ను చూచి ఆ బూటుసులకు సలాము చేయుమనెను. 157 బూట్సులకును, పిదప సూపర్నెంటునకును సలాము చేసెను. ఖైదీలు లోలోపలనే నవ్వు నాపుకొనిరి. "ఆ బూట్సులతో ఆ దవడ ఈ దవడ కొట్టుకో" అని సూపర్నెంటనెను.

"నా యంతట నేను కొట్టుకొను నలవాటు లోగడ నాకు లేదు" అని అతడు వడివడిగా తన రెండు దవడలను కొట్టుకొనుట నభినయించెను. సూపర్నెంటు 157 మొగము నొకతూరి చూచెను. అతడు మఱొకమాఱు సలాముచేసి తన పనిలోనికి వెళ్ళిపోయెను.

చప్రాసీ మేజోళ్ళను బూట్సులను సూపర్నెంటుకు తొడిగెను. సూపర్నెంటు మెల్లగా అడుగులు పెట్టుకొనుచు రీడింగు రూములోనికి బోయి కూర్చుండెను. అతని వెనువెంటనే చప్రాసీ కూడ వెళ్ళి నిలువబడి యుండెను.

"కారు తీసికొని రమ్మను పో" అని సూపర్నెంటనెను. సెలవు దొరికినటులు చప్రాసీ పరువెత్తెను.

పది నిముషములలో కారు వచ్చి వాకిట నాగెను. తూనీగవలె సూపర్నెంటు కారులోని కుఱికెను. జయఘోష మొనరించుచు కారు పరు విడెను.

ఖైదీల కాలి గొలుసులన్నియు ఒక తూరి గలగల మనెను. పనులు ముగించి యెచటి వారచట కూలబడిరి.

"ఇవ్వాళ నూట యాభై యేడుకు గండం చిత్రంగా దాటిందిరా" అని ఒకడనెను.

"దొరకు పిచ్చి యెత్తెనేమోరా : గదిలో ఒకటే గంతులు" అని ఒక డనెను.

"కాదురా. పెళ్ళికి డేన్సు నేర్చుకుంటున్నాడురా" అని ఒక డనెను. అందఱును ఆ మాటనే సిద్ధాంతము చేసిరి.

౨

మోటారుకారు స్త్రీల చెఱసాలకడ నాగగనే మొగసాల తెఱవబడెను. సూపర్నెంటు దిగి లోనికేగెను.

అచట పెద్ద యుద్యోగమునందున్న ఆంగ్లోఇండియన్ దొరసాని డిక్సు అను నామెయు సూపర్నెంటును కరస్పర్శ గావించుకొనిరి. కాసు పాసుమని మాటలాడుకొనిరి. దొరసాని తన పనిమీద బోయెను. ఆఫీసు గదిలోఁ గూరుచుండి సూపర్నెంటు కాగితములు చూచుకొనెను.

దొరసాని ఖైదీల నందఱను బారుగా నిలువఁబెట్టెను సూపర్నెంటు వారిని పరీక్షించుటకు వెళ్ళెను. ఖైదీలు పలువు రతనికి సలాము చేసిరి. కొందఱు కరస్పర్శ గావించిరి. కొందఱు మ్రోడులవలె నిలువబడిరి.

కొందఱు ప్రక్కకుఁదిరిగి చూచుచుండిరి. కొందఱు తల గోకుకొనుచుండిరి. మఱికొందఱు వంగి నేలను పాదములను జూచుకొనుచుండిరి.

దొరసాని సూపర్నెంటుకు తెలియకుండ ''తిన్నగా నిలువు'' డని సైగ చేసెను. దాని నెవరును పాటింపలేదు.

సూపర్నెంటు ''మిస్ డిక్'' అని పిలిచెను.

దొరసాని కొంచె ములికి పడెను. తనకు పిలుపు వచ్చునని యామె యనుకొనలేదు. ఎవరిమీఁద సూపర్నెంటు కొరడా పడునో యనియే యామె భీతిల్లుచుండెను. ఇట్టి స్థితిలో ఈ పిలుపు. ''యస్ మిస్టర్ హెన్రీ!'' అని యామె యనెను.

"చూచితివా [illegible] ను?"

"చూచితిని." అని బదులు పలికి "అమ్మా! తిన్నగా నిలు!" అని [illegible]తో ననెను. [illegible] నిశ్చలముగా నిలువబడియుండెను.

సూపర్నెంటు [illegible] లలాటమున అచి చూచెను. అతని చూపు మొగమునుండి పాదముల వఱకును మెల్లగా ప్రసరించెను. ఆ [illegible]కు ఆ చూపు తొండ ప్రాకినటులుండెను. ఆమె ***Insult! Insult!*** (అవమానము! అవమానము!) అనుచు అనుజ్ఞగొనకయే వెళ్ళిపోయెను. పిదప నొకరి తరువాత మఱియొకరు ఖైదీలందఱును వెళ్ళిపోయిరి.

సూపర్నెంటు ముఖమంతయు మసి పూసినటులాయెను. ఇంతలో డిక్కు కల్పించుకొని యేదో మాట యెత్తనిచో నత డచేతనుడే యగువాడో, లేక ఉగ్రుడే యగువాడో యెవరు చెప్పగలరు?

"[illegible] నెలరోజులు జ్వరపడి యిపుడిపుడే కోలుకొనుచున్నది" అని డిక్కనెను.

"ఓ యెస్ మదామ్, ఓ యెస్ మదామ్" అనుచు సూపర్నెంటు డిక్కు చేయి పట్టుకొని యూపెను,

వెనువెంటనే అతడు మొగము చిట్లించుకొని చూచితివా ఈ ఖైదీలు నా కెంత తిరస్కారము చేసిరో !"

"ఔనౌను."

సూపర్నెంటు అపుడు కఱచి ఆలోచించుచు నిలువబడెను. కొంతవడి కాలము స్తంభించిపోయెను. డిక్కు గుండియ లుడ్డుగుడుచుకొనెను.

"హిందూ స్త్రీలను నేను ***Fair-Sex*** అనను."

"ఔ" నని డిక్కు నవ్వెను.

"నా ముందర ఆడువారింతటి అవినయము చేయుదురా ? పశువులు !"

"పశువులు" అని డిక్కు అనువదించెను.

"కాబట్టి.... కాబట్టి... యేమేమో అనబోవుచు సూపర్నెంటొకసారి డిక్కు మోమును జూచెను. ఆమె బిక్కమొగము కళాయిలేని అద్దమువలె నుండెను.

"చూచితివా ?"

"ఆఁ"

"పందు లీలెపోటులతోగాని మరలవు. ३३ఽ తప్ప తక్కిన వీరందఱకును ఈ రాత్రినుండి మూడు రాత్రుల వఱకును నిలువు బేడీలు వేయింపుము. వీరికి నడుమ నడుమ ఇట్టి పాఠములు చెప్పుచుండవలయును.

"३३ఽ తప్ప తక్కిన వారికా ?"

"ఔను."

"సరియ" అని డిక్కు లోలోపల నవ్వుకొనెను.

"డిక్."

"ఆఁ"

ఏమో అనవచ్చి ఆగిపోయి సూపర్నెంటు డిక్కు చేతుల నొక పరి ఊపి ఆమె గది కడకు వెళ్ళెను.

ఆమె పాలిపోయి యుండెను. తల ముడుచుకొనుట కోపికలేక ఎఱ్ఱ బాఱిన వేనలి నామె యెత్తి కట్టుకొనుచుండెను. బొట్టు పెట్టుకొనుటకు చెఱ సాల నియమము లంగీకరింపవు. ఈ రీతిగా నున్న ఆమె మోము పున్నమ నాటి వేకువ చందమామ.

సూపర్నెంటా చందమామను జూచుచు నిలువబడెను. అతని హృద యానందము కన్నులకుఁ బెట్టని కాటుకగా మాఱెను. కొంతవడిచూచి యతడు గది గుమ్మముమీదికి కాలిడబోయెను. వెనుకనుండి డిక్కు వడిగా వచ్చెను. లోపల పరధ్యానముగానున్న ఆమె సూపర్నెంటును హటాత్తుగా చూచి గది తలుపును గభాలున వైచెను. ఆ తలుపు హాహాకారము చేసెను. సూపర్నెంటు తొందరపడి వెనుదిరిగెను. డిక్కును తప్పించుకొని ఆఫీసుగది లోనికిని, పదపడి మోటారు లోనికిని బోయెను. మఱు నిముసముననే మోటారు "బుంయి" మనెను.

డిక్కు ఆమె గదిలోనికి వెళ్ళెను. ఆమె ఎడమొగము పెడమొగ ముగాఁ గూరుచుండెను. డిక్కు దాపునకేగి కూరుచుండెను. కొంతసేపటుల కూరుచుండి — "చూచితివా లక్ష్మి! దొరగారికి మీమీద చాల ప్రేమ."

"ఛీ పోడు ప్రేమ! నా మీద ప్రేమ ఏమిటి? నీ మీద కాదూ?"

"ఔను. నా మీదనూ ప్రేమే. ఐనను మీ మీద ఎక్కువ"

"ఇంకొక తూరి ఇటులనవలదు. ఇప్పటికి క్షమించితిని."

"కాదమ్మా! తొందరపడవలదు. మఱేమియు తప్పులేదు. నీ మొగ మున కేతరీను పోలిక యున్నది కేతరీను ఎవరో తెలియునా? దొరగారు ఇక ఆమెను పెండ్లి చేసికొందురు."

"ఏమీ, చెప్పకపోతివి." అని లక్ష్మి రంయిమని లేచి రెండు బొగ్గులు నూటి మొగమంతయు పులుముకొనెను.

డిక్కు తెల్లబోయెను. "నయమే. ఇచట కత్తులును, కటారులును లేవు." అని అనుకొనెను. "లక్ష్మి ? నీవు తొందరపడకు ! నేనుండగా మీకే యపాయమును లేదు. మీ రందఱును మామూలుగా ఆడుకొనుడు. దొర గారు వచ్చినపుడు మాత్రము బడిపిల్లలవలె నుండుడు." అని ఆఫీసు గది లోనికి వెళ్ళిపోయెను.

పరిచారకు డొకడు వాకిట వ్రేలాడుచున్న కంచు సిబ్బిమీద నాలుగు మాఱులు కొయ్య గూటముతో కొట్టెను.

ఆడువారందఱును ఆటలకు లేచిరి. ఖైదీలకు కాలిబేడీలు చెప్పకయే డిక్కు ఆఫీసు గదినుండి వెళ్ళిపోయెను.

సూపరెన్టెంటు డిక్కు ఈ యిరువురును ఆ స్థలమును కాళీచేయగనే స్వాతంత్ర్యము కొంచెము స్థలము నాక్రమించెను.

౩

కారు మగవారి జైలుగోడలకు ఫర్లాంగు దూరమున ఆగెను. సూపరెన్టెంటు దిగి కొంతదవ్వు నడచిపోయి చెఱసాల బయటి గోడల బీటికల నుండి పొంచి చూచుచు నిలువబడెను.

చెఱసాల మొగసాల తెఱవబడెను. తలమీద నీలి పోలీసు పాగా యును, పావురాయి రంగుగల చొక్కాలాగులును, చేతిలో లాటీయును దాల్చిన వార్డరొకడు గర్వముతో బయటికి వచ్చెను. ఆ వార్డరులను ఖయి దీలు సిపాయీలని వ్యవహరింతురు. ఆ సిపాయి వెనుక నలుగురు ఖయిదీ

తొక బరువు బండిని లాగికొని బయటి పిట్టగోడ ప్రక్కనున్న చెట్టుక్రింద దింపిరి. సిపాయి దాపున నున్న ఒక చిన్న యింటిలోని కేగెను.

ఆ బండి కెదురుగా నొక ద్వారము కలదు. దాని తలుపులు తెఱవ బడి యుండెను. తమ బంధువులగు ఖయిదీలను కొందఱను జూడవచ్చిన యిద్దఱు ఆ ఖయిదీలను ఆ బరువు బండిని బెరుకు బెరుకుగా చూచుచు వెలుపటి రోడ్డుమీద నిలువఁబడియుండిరి.

ఇంటిలోని కేగిన సిపాయి చాటుగా నిలిచి ఖయిదీలను చూచు చుండెను. రోడ్డుమీద నిలువబడిన ప్రేక్షకులు ఖయిదీలను విచిత్రముగా చూచుచుండిరి. జమఖాణపు గీటులుగల పొట్టి చొక్కాలును, మట్టి లాగులును, నెత్తికంటుకొనియున్న పిచ్చికుళ్లాయులును గల ఖయిదీల వేసములు వారి మనస్సు కరగించెను.

ప్రేక్షకులు తన దెస నదేపనిగా చూచుచుండుట ఖయిదీలలో నొకడు కనిపెట్టెను.

"పొగాకుకు ఏదయినా ఒక డబ్బు ఇయ్యండి. సిపాయి వస్తాడు. వాడు చూస్తే మాకు దక్కదు. దబ్బున యియ్యండి" అని ఖయిదీ అనెను.

ప్రేక్షకుడు బేడ కాసొకటి విసరెను. ఖయిదీ దానిని కాలిబొటన వ్రేలితో నొక్కిపట్టుకొని అటు నిటు చూసి తీసికొనెను.

"సిపాయి చూచుచో మీ కిది దక్కదా? పాపము!" అని రెండవ ప్రేక్షకు డనెను.

"దయ్యం ముందర బిడ్డలా అండి! నాకో డబ్బు పారెయ్యండి" అని రెండవ ఖయిదీ అనెను.

"అదేమి? ఆ బేడ మీరు పంచుకొనుఁడు" అని మొదటి ప్రేక్షకు డనెను.

"బాబూ! వాడింకా మా కిస్తాడాండీ!" అని రెండవ ఖయిదీ అనెను.

"ఏమిరా ఈయవు?" అని మొదటి ప్రేక్షకు డనెను.

"ఇది నాకు అర్ధాకలి. ఇందులో జవానుకు భాగం. సిపాయికి భాగం. ఒక అణా మిగిలితే కోమటి ఒక తుంపు ఇస్తాడు" అని మొదటి ఖయిదీ అనెను.

"పోనీ పాపము" అని రెండవ ప్రేక్షకు డొక బేడకాసు గిరవాటు వైచెను. మూడవ ఖయిదీ దానిని పాదముతో నొక్కిపట్టి లాగుకొనెను.

"చూచితిరా బాబయ్యా, వీడు లాగుకున్నాడు. మరోటి పాఱెయ్యండి" అని రెండవ ఖయిదీ అనెను.

"ఓరీ మీ దుంపలుతెగ! మీరు నలుగురు నాలుగణాలు పంచుకొనుడు! మీరు గజదొంగలు కాబట్టే మీకీ గతి పట్టింది!" అని మొదటి ప్రేక్షకు డనెను.

"బాబూ! వాళ్లు మా కియ్యరు. సిపాయి వచ్చే వేళయింది. మఱి రెండు బేడలు పాఱెయ్యండి" అని రెండవ ఖయిదీ అనెను.

"మీరేమి నేరము చేసితిరి రా!" అనియడుగుచు ప్రేక్షకు లిరువురును చెరియొక బేడ విసిరిరి. ఆ రెంటిని రెండవ ఖయిదీ డేగ వలె పట్టుకొని బొడ్డులో దాచికొని—"అయ్యా! మేము దొంగతనం చేశాం; ఇహ బుద్ధి వచ్చిందనెను."

"అయ్యా! చూశారా, బేడలు రెండూ మీరు చూస్తుండంగానే వీడు దొంగిలించాడు. ఇహ దొంగతనం చెయ్యడట! చూచారా! బుద్ధి వచ్చిందట! బాబయ్యా! నాకో బేడా పారెయ్యండి!" అని నాలుగవ ఖయిదీ అనెను.

"ఛీ ఛీః మీ కిచ్చుట మాదే తప్పు. మాకే బుద్ధి వచ్చినది" అని ప్రేక్షకు లనుచుండగా సిపాయి వడివడిగా నచటికి వచ్చెను. ఖయిదీలు ముగ్గురు బండిచాటునకు వచ్చి దాచిన డబ్బును దీసి మ్రింగిరి.

సిపాయి ప్రేక్షకులను పిలిచి "ఏమి మాటలాడుచున్నారు! ఖయిదీలతో మాట్లాడగూడదని మీరెఱుగరా? మీకు శాస్తి జరుగును" అనెను.

"మాకు తెలియదు, మాకు తెలియ"దని ప్రేక్షకులు నసిగిరి. "మీరు వారికేమి యిచ్చితి"రని సిపాయి యడుగుచుండగా ఖయిదీ లొక రొక రొక రొకరిని చాటు చేసికొని ప్రేక్షకులకు చేతులు త్రిప్పుచు సైగలు చేసిరి. గ్రహించి ప్రేక్షకులు "ఏమియు ఈయలేదు" అనిరి. సిపాయి తల యూపెను.

ఖయిదీలు పొండని ప్రేక్షకులకు సైగ చేసిరి. ప్రేక్షకులు వడివడిగా పోదొడగిరి.

"భయము లేదు, ఉండుడు" అని సిపాయి యనెను. ప్రేక్షకులు నిలువఁబడిరి.

సిపాయి ఖయిదీల కుళ్లాయిదీసి తల తడవెను. లక్ష్మి సామాన్యముగా దాగులాడి కదా! చెవులలోనికి చిటికెన వ్రేలుఁపోనిచ్చి శష్కులి వఱకు వెతకెను. ముక్కు మూలముదాక శోధించెను. ఒడ లెల్లెడ పరీక్షించెను. సిపాయిలకు సిగ్గులేదు; ఖయిదీలకు సిగ్గులేదు. తుద కతడు విసిగి ఒక ఖయిదీని వంచి మెడమీద ఒక గ్రుద్దు గ్రుద్దెను. కొంత రక్తముతో కలిసి రెండు బేడలు నేలపైబడెను. తక్కిన యిరువురును ఓక్కు రోక్కురుమని కాడియుమిసి కంఠకూపము నుండి రెండు బేడల దీసిరి. సిపాయి వానిని వానిచేతనే తుడిపించి తీసికొని జేబులో వేసికొనెను. ప్రేక్షకులు నిలువున నీరైపోయిరి.

ఆ సమయమున సూపర్నెంటు రంగమున ప్రవేశించెను. పొందు పొందని ఖయిదీలు సంజ్ఞ చేయు లోపలనే సూపర్నెంటు కొరడా వారి వీపుల మీద ముద్ర వేసెను.

సిపాయి నాలుగు బేడలను తెచ్చి సూపర్నెంటు ముంగల నిలిచెను.

సిపాయి చేయి వాచెను. ఖైదీల కాళ్ళ నుండి రక్తము కురిసెను. ప్రేక్షకులు తమ బందుగులను చూచుట కనుజ్ఞ గోరకయే పరుగెత్తిరి. సూపర్నెంటు కొరడా తెగిపోయెను.

౪

అచటి నుండి అన్ని మూలలు పరిశీలించుచు సూపర్నెంటు మొగసాల కడకు వచ్చెను. డ్రైవరు మోటారును గూడ నచటికి తోలి నిలిపెను.

వాకిట పారా యిచ్చుచున్న సిపాయులు అప్రమత్తులయి శెల్యూట్ చేసిరి. సూపర్నెంటు చూపులు ముండ్లా యేమి?— ప్రతివానికిని గ్రుచ్చుకొనియెను. సూర్యు డతని తేజమున కోడి చెఱసాల గోడచాటుల కేగెను. సిపాయులు బాకాలూదిరి. ఉద్యోగుల వందనము లందికొనుచు సూపర్నెంటు చెఱసాలలోని కేగెను. అతడు లోని కేగగనేమో సాల తలుపులు మూయబడెను.

చెఱసాల చుట్టును తాటియెత్తు రాతిగోడ. గోడ లోపల వందల యెకరముల నేల. అర్ధచంద్రాకారముగాఁ గట్టబడిన ఖయిదీల గదులు. ఉరి తీయదగిన వారి గుహలు. మాఱుమూల వధ్యశాల. సూపర్నెంటుకు అన్నియు కనువిందొనర్చుటకు గోపురాకారముగా కట్టబడిన ఎత్తగు మేడ. దుమ్ము దూగర లేని ఘంటా పథములు. లోతు లేని నూతులు. గో శాలలు. అచ్చ

శాలలు. తివాచీ నేత సాలలు. గానుగలు. ఇట్టి చెఱసాల మొగము స్వర్గము; గుండె నరకము; అందు పయివానికి వింతలు వినోదములు; లోపలి వారికి చింతలు, చికాకులు. అందు మానవులతోపాటు మహావృక్షములును జన్మ శిక్ష ననుభవించుచుండెను. వానితోబాటు బంధింపబడిన ఘంటాపథము మాత్రము అనేకులను చెఱలోనికి తెచ్చుచున్నను కొందఱ విడుదలకు దారి నిచ్చుటచే కలకలలాడు చుండెను. సూపర్నెంటు ఆ రస్తామీద నడిచిపోయి ప్రత్యేకముగా కట్టబడియున్న ఒక గుహ చెంతకుఁ జనెను.

ఆ గుహ గ్రుడ్డిది. దానికి తల లేదు. దాని క్రింద చవుడు దానికొక వ్రేలెడు కంత గలదు. దానిలో నుండి చూచినచో కను లంధకారమయి పోవును.

ఆ గుహలో నొక పురుషుడు కలడు. అత డాజానుబాహువు. అతని కనులు చేరెడు. రొమ్ము బారెడు. కంఠము శంఖము. ముఖము సూర్య బింబము.

అతడు బయటి యలికిడి విని వంగి కంతలో నుండి చూచెను. ఎట్టెదుట సూపర్నెంటు.

అత డా సూపర్నెంటును చూచి గాలికి మొగ్గని పర్వతశిఖరము వలె నిలువబడెను.

తనకు సలాము చెప్పక నిలువబడియున్న 2567ను జూచి సూప ర్నెంటు లోలోపల మండిపడెను. 2567 ఆ మంట నార్పను లేదు; ఎక్కువ చేయనులేదు. కావున ఆ మంట ఇనుపగుండు వలె మండి మండి తనలోతానే చల్లాఱజొచ్చెను.

కొంతవడికి సూపర్నెంటు "ఇరువది యయిదువందల అరువది యేడూ" అని పిలిచెను.

"ఆఁ".

"నీ కురి రేపే."

"నే నెల్లుండి యనుకొనుచున్నాను. రేపేయగుచో చాల మంచిది. బంధు దర్శనము వలన గలుగు శోకము తప్పిపోవును."

"నీ బంధువు లెవరు వత్తురు?"

ఆ ప్రశ్నకు సమాధానమ్ము రాలేదు. సూపర్నెంటు కొంచె మ్మాగ్రహ ముతో "ఎవరా బంధువులు?" అనెను. సమాధానము రాలేదు. సూపర్నెంటు "మీ కుటుంబము వారి కెవరికిని ఇచటికి వచ్చుట కనుజ్ఞ లేదు. ఇక బంధువు లెవరు?" అనెను.

మరల సమాధానము రాలేదు. ముమ్మాఱులకును సమాధానము రానందువలన సూపర్నెంటు కన్నులు రక్తము కురిసెను. మఱి చేయునది లేక అతడు "రేపు సిద్ధముగా నుండుము" అనెను.

"నేను సిద్ధముగా నుండునదేమి? మీరే సిద్ధముగా నుండవలయును."

ఈ సమాధానము నాలోచించుకొనుచు సూపర్నెంటు వెనుదిరిగెను. అచట నచట దీపములు వర్షాకాల నక్షత్రములవలె మిణుకు మిణుకుమని వెలుగఁ దొడగెను. తమ తమ పనుల నుండి గూండ్లకు మరలుచున్న బందీలు చకితులయి సూపర్నెంటుకు వంగి వంగి సలాములు చేయుచు తప్పుకొనుచుండిరి. "మీరే సిద్ధముగా నుండవలయును. మీరే సిద్ధముగా నుండవలయును" అని యనుకొనుచు తలవంచుకొని సూపర్నెంటు దూసిన యమ్ము వలె పోయి కారులోఁ గూరుచుండెను. డెప్యూటీ జైలరు, జైలరు వైద్యులు మొదలగు ఉద్యోగులు వచ్చి సెలవు గొనకముందే కారు వెళ్ళిపోయెను. సిపాయిలు బాకా లూడిరి.

"ఇపుడు దొరగారు ఆఫీసు కాగితములు నయినను తిన్నగఁ జూచుట లేదేమి?" అని డెప్యూటీ జైలరు జైలరును అడిగెను.

"దొరగారి పెండ్లి ఎల్లుండి. అదియే పది యాఫీసులంత పనిగా నున్నది."

"దొరగారి కింతవఱకు పెండ్లి కాలేదేమి?"

"సూపర్నెంటుకు పిల్ల నెవరిత్తురు?"

"జైలరు కిత్తురేమి?"

"జైలరునకును ఈయరు? జైలరును గాకముందే నాకు పెండ్లి ఆయెను. కొన్ని యుద్యోగములకు బాల్య వివాహములు మంచివి."

"సంతకములు చేయవలసిన కాగితములు చాల నున్నవి. రేపు టపాలో పంపవలెను. దగ్గఱకుపోవుచో పెండ్లి కొడుకు చిఱుబుస్సుమను చున్నాడు. నడుమ నా పని పిడుచ కట్టునట్టులున్నది."

"దొర పెండ్లి ఎల్లుండి. 2567కు ఉరి యెల్లుండి. ఈ చిక్కులో దొరగారి పెండ్లికి ముందు మనకు పెద్ద పెండ్లిగా నున్నది. రేపు ప్రొద్దున బంగాళాకు వెళ్ళుడు. దొర మిమ్ముల నచట నిలుపడు. వెంటనే త్రాలుపెట్టి మిమ్ము తోలివైచును. దీనికన్న వేఱుపాయము లేదు!"

"ఊహూ, నేను పోను. హిందూవులకు ఎట్టికెట్ తెలియదని నిందించును. కాగితముల నింటికి పంపుదును." వీరిట్టుల మాటలాడుకొను చుండగా వైశ్యులు వచ్చిరి. అందఱును వెడలిపోయిరి.

※

సూపర్నెంటు ఆఫీసు కాగితముల మీద దస్కతులు చేసెను. వసారాలో అటు నిటు పచారు చేయుచు నడుమ నడుమ దారికేసి తలయెత్తి చూచుచుండెను.

తపాలావాడు వచ్చెను. సలాముచేసి ఒక ఉత్తరముల కట్టను బల్లపయి నుంచెను. సెలవుగొని వెళ్ళిపోయెను.

వెంటనే సూపర్నెంటు గబగబ ఆ యుత్తరముల నన్నిటిని తిరుగ వేసెను. వానిలో నుండి రెండు ఉత్తరములను తీసికొని డ్రాయింగురూము లోనికిఁజని తలుపులు మూసికొనెను.

ఆత డా యుత్తరములలో దేనిని ముందు తెఱచుటకును పాలుపోక నాలుగయిదు నిమిషములు తటపటాయించెను.

అందొక కవరు తీసికొని ఆ కేక రాక్షములతో తిలకించెను. పిదప మెల్లగా విప్పెను. రెప్పవాల్పక చూచెను. అందు మూడే బంతులు. మూడు బంతులను ముమ్మాఱు చూచి యతడు దానిని పుష్ప పాత్రమున నుంచెను.

రెండవ యుత్తరమును విప్పుచుండగా నతని చేతులు నట్టుపడెను. గుండియలు స్పందించెను.

"—మీ రెండవ దరఖాస్తు గూడ అందెను. ఇపుడు చాల చిక్కులు గలవు. ఈ తడవ గూడ మీ పెండ్లికి సెలవీయబడదని చెప్పవలసి వచ్చి నందులకు చింతగా నున్నది."

సూపర్నెంటు మొగము మొదట కొంచెము వాడు చూపెను. పిదప గీచిన కందయాయెను.

అతడా యుత్తరమును డ్రాయిపు మీదఁ బడవయిచి యొక గ్రుద్దు గ్రుద్దెను. పిదప చేతితో లాగి నేల పడవయిచి కాలితో మట్టెను. అదీ యెంత మొండిదోగాని చినుగలేదు.

అతడు చాల మితభాషి. కాని అతని మితభాషిత్వమపుడు సడలెను అవసరమున అసంభాషణము మాత్రము పాడియా?

అతడిటులనెను—"సూపర్నెంటుకు రెండుమార్లకు కూడ సెలవు దొరకలేదు. అందులో పెండ్లికి. సూపర్నెంటు కీటమా? అయినను సూపర్నెంటు ఒకరి సెలవు గతుకనేల? నాకు నేనే సెలవిచ్చి కొందును; చూతును వీరు చేయునది.

"నాకడ నాకు సెలవెందులకు? సెలవను మాట నీచము. నే నిచటనే యుండి అచట కేతరీనును పెండ్లి యాడుదును."

అతని శరీరము చెమరు దోగెను. మోమును వంకరగా బెట్టి యతడా యుత్తరమును జూచి—"ఛీ నీ మొగము చూడరాదు" అని దాని నావలఁబడ వయిచి అచటికి జని మరల దూరముగా తన్ని త్రొక్కి తాండవించి రెండవ చీటి దీసికొని ఆ గది మూసి పడక గదిలోనికి బోయెను.

తరువాత ఆ బంగళా తలుపులన్నియు మూయఁబడియెను. పట్ట పగలు ఆ బంగళా నిద్రించెను.

సాయం సమయమున బంగళా ముందులకు డ్రైవరు మోటారును దీసికొని వచ్చెను. తలుపు తెఱచికొనివచ్చి సూపర్నెంటు అందధిష్ఠించెను. అది పెద్ద జైలునకు బోయెను.

సిపాయులు జైలు ముందఱ దేరా మేకుల వలె నిలువబడియుండిరి. వారి "సెల్యూటు" గూడ వారి వలెనే నిలువబడియుండెను.

మొగసాల తెఱవబడగనే సూపర్నెంటు గోపురాకారముగా నున్న నడిమేడ మీదికేగి, కాగితముల పని కొంత చూచుకొనియెను. పిమ్మట నత డుద్యోగుల నందఱను అచటి కాహ్వానించెను. ఒకరి తరువాత మరియొక రందఱును అచటికి వచ్చిరి.

వ్రాసిన కాకితము నొకటి తీసి వారికిచ్చి సూపర్నెంటు— "దీనిని చదివికొని మీ యందఱు సమ్మతిని తెలుపు" డనెను.

ఒకరి తరువాత మఱియొక రా కాకితమును జదివికొనిరి. అందఱు నొక విధమగు సంకోచముతో ఒకరి మొగము మఱియొకరు చూచుచు తల యూపుచు బయటికి వచ్చుచు లోపలికి పోవుచు నుండిరి.

సూపర్నెంటు వారిని పిలిచి—"మీ కొక పావుగంట గడు విచ్చితిని. బాగుగా ఆలోచించుకొని మీ నిశ్చయమును ఏకగ్రీవముగా తెలుపవచ్చును" అనెను. ఈ మాటలు విని వారాలోచించుకొనుటకు వెళ్ళిపోయిరి.

వారందఱు అటు వెళ్ళిన వెంటనే సూపర్నెంటు ముంజేతి గడియారమును ముందుంచుకొని ఒకొక్క నిముసమునే పరికించుచు—"ఒకటి, రెండు, మూడు, నాలుగు, అయిదు, ఊ. దీని కడుపు కాల! నడవదు" అనుకొనెను.

వలయువాని కేడాది యొక నిముసము. అక్కఱ లేనివానికి నిముసమొక యేడాది.

"పట్టుమని పది నిముసములు కాకముందే" డెప్యూటీజైలరచటికి వచ్చెను.

"మీ రయిదు నిముసములు కాకముందే వచ్చుట వలన సమ్మతించిరని భావింప వచ్చునా?"

"మేమందఱము సమ్మతించితిమిగాని జైలరు మాత్రము..."

"మంచిది. నాకు చాల సమయమును కూడ దీసిపెట్టినాడు. అతని నొక తూరి యిటకు బంపుడు!"

డెప్యూటీ జైలరు వెళ్ళెను. జైలరు వచ్చెను.

"ఉరి కాకితము మీద రేపటి తారీఖు వేసి సంతకము చేయవా?"

"రేపు నేడుగా మాఱునా?"

"చెడకు. 2567 నేరము తెలియునా? రాజద్రోహము కన్న పెద్దది. **Lese Majeste.** రేపు జరుగవలసిన ఉరి నేడే జరుగును. రేపు నే నిచట నున్నచో నా పెండ్లికి ఉరి."

"ప్రాణము నేడు పోయినచో రేపు రాదు. పెండ్లి రేపు గాకున్న ఎల్లుండి. ఎల్లుండి గాకున్న నేడాదికేని కావచ్చును."

"రేపు నీ వతనికి ప్రాణములు తెచ్చి యిత్తువా?"

"రేపీయ జాలనుగాని ఈ యిరువది నాల్గు గంటలు ఇత్తును.''

"దానికేని నీకు స్వాతంత్ర్యము కలదు కాబోలు. కలరా వచ్చి చచ్చుచో? ఇక చాలు. చదువులు చదువకు. సూపర్నెంటు కీ చదువులు తెలియును. నీకు ఇష్టము లేదేని వెళ్ళిపోవచ్చునుగాని ఇదిగో నీ ప్రమోషనుకు ఆర్డరు తెప్పించితిని. తీసికొని పొమ్ము."

జైలరు తీసికొనెను. అతని మొగము చెలువాయెను. సూపర్నెంటు కనిపెట్టెను.

"ఇక నీవు వెళ్ళవచ్చును."

జైలరు బొటనవ్రేలితో నేల రాచుచు "సంతకము చేయుదును" అనెను.

"ఇష్టము లేనిచో బలాత్కారము లేదు."

చిఱునగవుతో జైలరు "చేయుదును" అనెను.

"మంచిది" అని సూపర్నెంటు కలమును కాగితమును కొన్ని కాకితములను అతని కిచ్చి వధ్యశాలలోనికి బోయెను.

ఆకాశము నుండి వ్రేలాడు ఉరిత్రాడు. దానికి సూటిగా క్రింద ఛాతితోఁ గట్టబడిన పెద్ద గోయి, దానిలో వేసియుంచిన ఎత్తు బల్ల, బరువు

నకుగాను రెండు కాళ్ళకును కట్టదగిన రెండు ఇసుక బస్తాలు మొదలగు పరికరమునంతయు నతడు పరీక్షించి 2567 కొఱకు ప్రతీక్షించుచుండెను.

జైలు సూపర్నెంటు పెద్ద పెద్ద పరీక్ష లిచ్చినవాడే. ఉరిశిక్ష ఉండ నగునా, ఉండగూడదా యని విచారణము చేయగలవాడే. వేలాది జీతము తీసికొనువాడే. సంఘమునందు చాల మరియాద గలవాడే. కానీ దుఃఖవగ్గులగు జీవులతో నతని క్రీడ. ఈ క్రీడ నాపివైచుట కాతనికన్న నధికారి యెవడు?

యమ వాహనపు ఘంటా ధ్వనులతో 2567 ఆ గుహలో ప్రవేశించెను. "సిద్ధముగా నుంటివా?" అని సూపర్నెంటనెను. "మీరే సిద్ధముగా నుండవలయును" అని 2567 అనెను. పని బాగుల వారి కీయవలసిన సౌమ్మిచ్చి సూపర్నెంటు తలుపులు మూసి బయటికి వచ్చి పనులు చూచి కొని మోటారెక్కి వెళ్ళిపోయెను. తాను పోయిన పొడుగునను "మీరే సిద్ధముగ నుండవలయును" అను మాట అతనిని వెంబడించుచునే యుండెను.

౬

డెప్యూటీ జయిలరు వైద్యులు మొదలగు నుద్యోగులందఱు పెండ్లికి వెళ్ళిరి. రేపు రాగలరు.

నేడు జయిలరే డెప్యూటీ జయిలరు, వైద్యుడు మఱియు సూపర్నెంటు. ఖయిదీలకును పనిబాగుల వారికిని చిల్లర మల్లర ఉద్యోగులకును అతడు నేడు పెద్ద.

పంతులు లేనపుడు బడి పెద్దయే పంతులు. బడిపెద్ద తాను పంతులను కొనును. కాని బడిపిల్ల లతనిని వెక్కిరింతురు.

జయిలరు సూపర్నెంటు పనులు చూడ జొరకొనెను. నేటి సూపర్నెంటు దేనికిని అనుజ్ఞ యిచ్చుట లేదు. విజిటరులకు ఖయిదీలను జూడ ననుజ్ఞ లేదు. ఖయిదీలకు వచ్చిన ఉత్తరములను చింపి చదివించుకొని వినుట లేదు. ఖయిదీల పరీక్ష లేదు. ఖయిదీల మనవులను చిత్తగించుటలేదు. ఏమియు లేదు. కాని అతడు సూపర్నెంటు. దానికి చిహ్నముగా నతడు సూపర్నెంటు కుర్చీ మీదఁ గూరుచుండెను. సిగిరెట్లు కాల్చుచుండెను.

అతని కేమియు తోపలేదు. మేడదిగి క్రిందికి వచ్చెను. పాకశాల లోనికి బోయి చూచెను. మొగసాల ముంగిలికి వచ్చెను. వీధి దెస చూచుచు నిలువబడిపోయెను. కొంతపడి కొకతె యతని చూపునఁబడెను. ఆమె ముఖము గాంభ్రడిల్లి యుండెను. కలువరేకుల వంటి కనుల నుండి నీరు జాఱుచుండెను. గండస్థలములు రక్తోత్పలములు. వానపోవగా నీటఁ బడవయిచిన గులాబీ రేకు లాపెదవులు.

తాను సూపర్నెంటను మాట నతడు మఱచిపోయెను. మామూలు మనుష్యుడై వాకిటికి వచ్చెను.

ఆమె కట్టుకొనిన చీరెను, తొడుగుకొనిన రైకను, మేని మార్దవమును, సౌందర్యమును జూచి ఒకడుగు వెనుకకు వయిచెను.

దూరముగా నొక చెట్టుక్రింద తలలు వంచుకొని దుఃఖించుచు కూరుచుండిన స్త్రీలు కొందఱును పురుషులు కొందఱును అతనికిఁ గానిపించిరి.

"అమ్మా! ఏల దుఃఖించెదవు? దుఃఖము గూడ భయపడు ప్రదేశమే యిది!"

"కాబోలును. కాని నా దుఃఖము భయ మెఱుగదు. నా కిక దుఃఖ మెంతసేపో ఉండదు."

"ఏమది?"

"నేడు ఉరి తీయబడు వారి శరీరమును నాకీయ గోరెదను. తాము నా కిందులకు సాయము చేయ(గోరెదను."

జయిలరు నేలదెస జూచి మూగవాడై పోయెను.

ఆమె అతనిని ఆచి చూచుచుండెను.

"అయ్యా! మాటాడరు."

జయిలరు మాటాడలేదు. వెను దిరిగి పోవ(జూచెను.

"వారసలు రాజద్రోహ మేమియు జేయలేదు. ఉరి తప్పిపోవుచో మీకు శ్రమయే లేదు."

"ఉరి తప్పు నను ఆశ మీకు గలదా?"

"తప్పక కలదు."

"ఎటులు?"

"ఆయన ద్రోహి కాదు. సత్యమే సాక్షి. ఉరి తప్పుట కింత కంటె ప్రబలమగు నుపాయము వేఱేది?"

"పిచ్చి తల్లీ! ఈ కాలమున సత్యము కూట సాక్షి. ఒక అసత్యమును సత్యము చేయుటకు పదిమంది చెప్పుటయే తరవాయి. ఇది వోట్ల యుగము."

"కాదు, సత్యమునకే జయము."

"ఆ మాట నిక్కమే. సత్యము బయట(బడవచ్చును. ఫలము మాత్రము శూన్యము."

"పోనిండు! వాని శరీరమును నా కిప్పింపరా?"

"అదియు వీలుండదు. 2567 రాజద్రోహి."

ఆమె కనులనుండి ధారాళముగా నీరురుల జొచ్చెను.

"మీ రిచట నిక నుండరాదు. ఆవలికి పొండు" అని యతడు వెను దిరిగి పోఁజొచ్చెను. ఆమె వెక్కి వెక్కి యేడ్చుచు వెంబడించు చుండెను. అతడు ముందు, ఆమె వెనుక.

ఇంతలో టపా జవా నొకడు త్రొక్కుడు బండి మీద వడివడిగా వారిరువురను తప్పించుకొని మొగసాల కడ నాగి "సార్ సార్" అని పిలువఁ దొడగెను.

జయిలరు వడిగా నడిచి "ఏమిటోయీ ఆ గోల? మెల్లగా పిలువ రాదూ?" అనెను.

"మెల్లగా గాదు. బిగ్గరగా పిలువవలెను. నేనొక ప్రాణాన్ని రక్షించ డానికి నురుగులు కక్కుకుంటూ వచ్చా. సూపర్నెంటు గారేరీ? సార్ సార్!"

"ఏమిటోయ్ గడబిడ! మెల్లగా చెప్పు!

"ఆ జమీదారు కుర్రాయనకు ఉరిశిక్ష తొలగిందని అర్జంటు టెలి గ్రాము వచ్చింది. నాకు జమీందారుగారి దగ్గఱ ఈనాము కూడా దొరుకు తుంది. ఏరీ ఏరీ దొరగారు!"

"నాయనా! నూరేండ్లు బ్రతుకు! ఇదిగో నీకు ఈనాము." అని వెనుక నిలిచియున్న యామె తన మెడలోని హారమును టపా జవానుకు ఈయ చేయి జాపెను.

అచ్చపడి టపా జవాను తీసికొనుటకు తటపటాయించుచుండగా ఆమె దాని నతని మీదికి విసరివైచెను.

అతడు పుచ్చుకొని "అమ్మా మీ రెవరు?" అనెను.

ఆమె మాటాడలేదు.

"అమ్మా, మీ గులామును నన్ను మఱవకుడు" అనెను.

జయిలరు తెల్లబోయి చూచు చుండెను.

"ఏడయ్యా సూపర్నెంటు" అని టపా జవాను గద్దించెను.

"జయిలులో పని చూచుకొను చున్నారు. అక్కడ పడవయిచి పొమ్ము."

"మీరయినా కొంచెం చెయ్యి దులపండి.''

"సరే" అని జయిలరు సంతకము చేసెను. టపా జవాను మరియొక మా రామెకు నమస్కారము చేసి "రాజా వారిని రైలు దగ్గర దర్శనం చేసు కుంటాను'' అని వెళ్ళిపోయెను.

"అమ్మా! మీరీ చుట్టుప్రక్కల నుండరాదు. బయట పిట్టగోడ కావల నుండుడు. ఊ. వడిగా పొండు! సిపాయికి పని కల్పింపకుడు''.

ఆమె నగుమోముతో గోడ యావలి కేగెను. కొంతవడి కాపె బంధుగుల మొగములన్నియు ఆనందముచే దీపించెను. వారందఱును వాకిలిని కనులతో కాపలా కాయు చుండిరి.

తమ తమ పనులయిన పిదప వార్డరులు రాకపోకలు చేయుచుండిరి. జయిలరు వెళ్ళిపోయెను.

ఆమెయు ఆమె బంధుగులును సూపర్నెంటును గుఱించియు, 2567 గుఱించియు ప్రశ్నించిరి. కాని వారి కెవరును సమాధాన మొసగలేదు. ఇటు లారాత్రి గడచెను.

మఱునాడు సూపర్నెంటు పెండ్లి కొడుకై వచ్చెను.

అతడు కురిచీలో కూరుచుండి వ్రాతబల్ల మీద ఎదురుగా పడియున్న టెలిగ్రామును విప్పి చూచికొని అప్రయత్నముగా కురిచీ వెనుక కాను కొనియెను.